

Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek VIOE

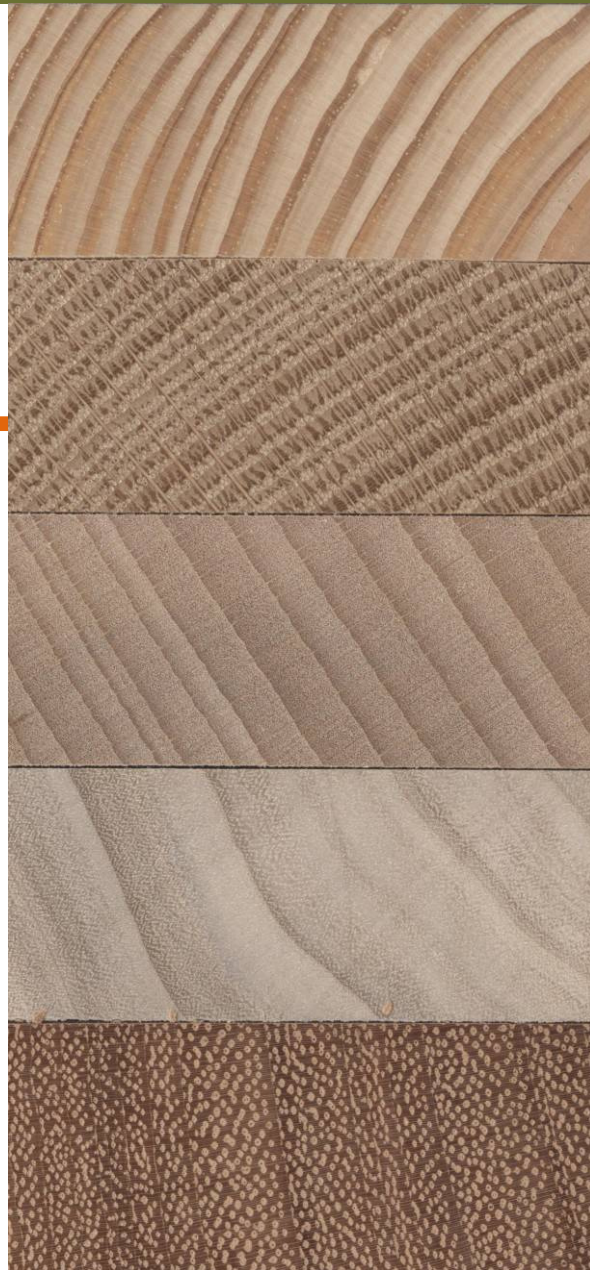
RNO.VIOE.2011.009

5 JULI 2011

Houtidentificatie van enkele baggervondsten uit de Schelde te Wintam (gem. Bornem, prov. Antwerpen)

-
KOEN DEFORCE

VIOE
VLAAMS INSTITUUT
voor het ONROEREND ERFGOED

Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek VIOE

2011

Koen Deforce

Contactgegevens:

Koen Deforce

e-mail: Koen.Deforce@rwo.vlaanderen.be

Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed

Koning Albert II-laan 19, bus 5

1210 Brussel

www.vioe.be

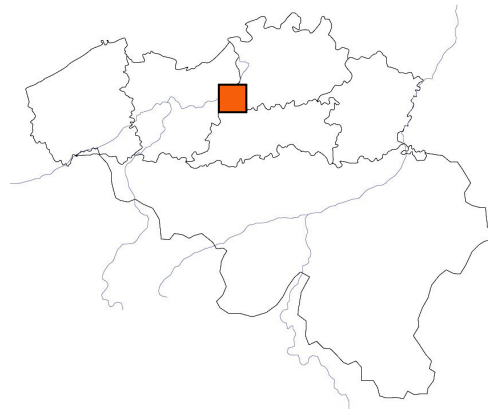
De uitgaven uit de reeks 'Rapporten Natuurwetenschappelijk Onderzoek VIOE' bevatten de ruwe data en eerste resultaten van natuurwetenschappelijk onderzoek dat werd uitgevoerd aan het VIOE. Ondertussen kan bijkomende informatie, die niet beschikbaar was bij de uitvoering van de natuurwetenschappelijke analyse, de resultaten en conclusies uit dit rapport hebben bijgestuurd of verfijnd. Wij raden de lezer dan ook aan om contact op te nemen met de auteur(s) om de meest recente bevindingen van het onderzoek na te vragen vooraleer naar dit rapport te verwijzen in eigen publicaties.

Materiaal en methode

Dit rapport behandelt het onderzoek van enkele stukken hout die zijn aangetroffen in de schacht van 2 baggefondsten uit Bornem – Wintam sluis (fig. 1), namelijk van een gaffel en van een dissel (zie fig. 2).

Voor het bepalen van de houtsoort is van ieder houtfragment met een scalpel een coupe gesneden in transversale, radiale en tangentiale richting. Deze coupes zijn bestudeerd onder een microscoop met doorvallend licht met vergroting van 100 tot 400 x. De vondsten zijn opgebaggerd in de jaren 90 van vorige eeuw en het hout was

dan ook volledig uitgedroogd. Hierdoor was het niet meer mogelijk om alle kenmerken te bestuderen op deze coupes en is voor een aantal kenmerken het breukvlak van de houtfragmenten bestudeerd met opvallend licht. Voor de identificatie is verder gebruikt gemaakt van identificatiesleutels en fotoatlassen (Gale & Cutler 2000; Schweingrüber 1990a; b; Grosser 2003; Schoch *et al.* 2004).

FIGUUR 1: LOCATIE VAN DE VINDPLAATS (51° 06' 51" N, 4° 19' 03" O (WGS 84)).

Resultaten

Het hout uit de schacht van de gaffel is afkomstig van de gewone es (*Fraxinus excelsior*). Het hout uit de schacht van de dissel kon worden geïdentificeerd als hazelaar (*Corylus avellana*).

Het hout van gewone es is taai en sterk en is daardoor bijzonder geschikt voor toepassingen zoals handvaten van werktuigen, laddersporten, sportartikelen en andere gebruiksvoorwerpen die dergelijke eigenschappen vereisen (Wiselius 1990). Bij een groot aantal archeologische vondsten van gereedschap bestond de steel eveneens uit hout van gewone es. (Gale & Cutler 2000, Maes *et al.* 2006). Het hout van hazelaar heeft minder goede technische eigenschappen. Het is welliswaar buigzaam maar veel minder sterk dan dat van bijvoorbeeld gewone es. Hazelaar heeft wel het voordeel dat het dikwijls lange rechte takken en stammen heeft die zonder veel bewerking kunnen gebruikt worden als gereedschapssteel.

FIGUUR 2: GAFFEL (LIKNS) EN DISSEL (RECHTS) UIT WINTAM. (© Stefan Dewickere, dienst Erfgoed, provincie Antwerpen).

Bibliografie

GALE R., CUTLER D., 2000, *Plants in Archaeology*, Kew.

GROSSER D., 2003, *Die Hölzer mitteleuropas. Ein mikrophotographischer Lehratlas*, Herdruk uit 1977, Remagen.

MAES, B. , J. BASTIAENS, O. BRINKKEMPER, K. DEFORCE, C. RÖVEKAMP, P. VAN DEN BREMT & A. ZWAENEPOL 2006: *Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen*, Boom, Amsterdam.

SCHOCH W., HELLER I., SCHWEINGRUBER F.H., KIENAST F., 2004, *Wood anatomy of central European species*. Online version: www.woodanatomy.ch

SCHWEINGRÜBER F.H., 1990a, *Anatomy of European Woods*, Bern – Stuttgart.

SCHWEINGRÜBER F.H., 1990b, *Microscopic Wood Anatomy, structural variability of stems and twigs in recent and subfossil woods from Central Europe*, Zug.

WISELIUS S.I. 1990: *Houtvademecum*, Deventer - Antwerpen.